

2./Moha árpádkori temploma a falu legrégibb épülete.Építési korát bizonyítja keletelt fekvése.Az eredeti,oltárfeletti ablakrésen át, a védszent napján,a felkelő nap sugarai az oltárra özönlöttek.Ezt a napóra pontosságával számolták ki valaha.Az árpádkori templomot temető vette körül,amit kőfal védett. A "Hiszem a szentek közösségét..." hitvallás szimbóluma fejeződött ki e szép szokásban.A megvallott közösség nem csupán a horizontális térben élőkre vonatkozott,hanem az időben előttünkjárókra is,azaz a vertikális,mennyei hazába érkezett szentekre is.A templomba siető ünneplő gyülekezet a llo.zsoltár 3.versének szavait éli át: "A Te néped készséggel siet a Te sereggyűjtésed napján,szentséges öltözetben." A temető latin neve:cemetórium,azaz cintérium.Ma már csak annak az előcsarnoknak a megjelölése,ahova hajdan a halottat a temetési szertartás idejére lehelyeztek.Az utcáról a cintérium kapuján át lépett a hívő a temetőbe,az elhunytak megszentelt nyugvóhelyére.Ezután lépett be az élő gyülekezet szent hajlékába,a szentegyházba.Ezt a képet őrsi Moha képeslapja is 1904-ből,a kőfallal és zárt kapujával.

Kutatásra váró adatok a templom védőszentje,plebániája,törökkort megelőző élete. A középkoron át tartó,eredetileg római ritus a törökkorig tart,amely nagyjából egybeesik a reformáció térhódításával.

3./Földesuri birtoklás-története Mohának,azonos Szentgyörggyével. Első ismert földesura a Szentgyörgyi család.Róluk és a következő földesurainkról az 1976-ban megjelent Iszkaszentgyörgy története c.monográfiában részletesen irtam. Érdekes megjegyezni,hogy Moha és Szentgyörgy sorsközössége egészen a II.világháborúig megegyezett,de a török előtti korban Iszka és Atya külön utját járta. Mig Iszka a fehérvári kereszteslovagok birtoka volt,Atya az ősi koronázótemplom tulajdonát képezte. Iszka,Gusztus pusztá határa, valamint Keresztes eredeti falva Szentborbála,Keresztes és Zámoly között,a keresztesek majorjával,a mai Sárkeresztessel együtt e betegápoló Johannita lovagrend jószágai közé tartozott.Árpádkori birtokosuk nevét,érdekes módon,csak éppen az a falu viseli,amelyik az árpádkorban még nem is létezett! Keresztes,Köresztes majorjaként csak a törökkor vége felé létesült,mint önálló falu. Az 1654-es pápai ref.zsinaton megjelent prédikátorok közt van Adonyi István "Köresztes majorja"prédikátora.